

From: 5.1.2.e @gmail.com
Date: Sunday, September 6, 2026, 4:28 PM
To: postbus@eerstekamer.nl
Subject: T.a.v. commissie OCW - Position paper wetsvoorstel 36.917

Attachments:

Position paper wetsvoorstel 36.917 onafhankelijke positie PBO.pdf

U ontvangt niet vaak e-mail van 5.1.2.e @gmail.com. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Geachte griffier,

In verband met de behandeling van wetsvoorstel 36.917 stuur ik u hierbij mijn position paper over de onafhankelijke positie en de informatievoorziening van het programmabeleid bepalende orgaan (PBO).

De Tweede Kamer heeft met de aangenomen amendementen en moties belangrijke waarborgen toegevoegd voor de vertegenwoordiging en bediening van iedere gemeente, programmatische differentiatie, lokale worteling en toezicht. In het position paper vraag ik aandacht voor de praktische uitwerking daarvan. Een PBO kan zijn wettelijke verantwoordelijkheid alleen daadwerkelijk waarmaken wanneer het zelfstandig kan functioneren, tijdig over controleerbare informatie per gemeente beschikt en duidelijk is hoe signalen worden opgevolgd.

Ik verzoek u vriendelijk het position paper onder de leden van de commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te verspreiden en, indien mogelijk, bij het dossier van wetsvoorstel 36.917 te voegen.

Bij voorbaat hartelijk dank.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

T 5.1.2.e

POSITION PAPER BIJ WETSVOORSTEL 36.917

Een PBO met verantwoordelijkheid moet ook de middelen krijgen om die verantwoordelijkheid te dragen

5.1.2.e 5.1.2.e | PBO-lid | september 2026

Kernboodschap

Het PBO wordt geacht het media-aanbodbeleid te bepalen en de uitvoering ervan te toetsen. Die verantwoordelijkheid is niet geloofwaardig zonder een onafhankelijke positie, een eigen reglement, vrije beraadslaging en een afdwingbaar recht op volledige, bruikbare informatie.

1. Waarom aanvullende waarborgen nodig zijn

De vorming van grotere streekomroepen kan de journalistieke kwaliteit, continuïteit en professionaliteit versterken. Tegelijk neemt de afstand tot afzonderlijke gemeenten, kernen en inwoners toe. Juist daarom is een sterk PBO nodig als maatschappelijke waarborg binnen de publieke lokale omroep.

In de praktijk blijkt dat de formele taak van het PBO niet automatisch gepaard gaat met voldoende bevoegdheden en informatie. Statuten en reglementen kunnen zo worden ingericht dat het PBO wel verantwoordelijkheid draagt, maar voor zijn functioneren afhankelijk blijft van de directeur-bestuurder of de redactie. Goede persoonlijke verhoudingen zijn waardevol, maar vormen geen duurzame governance.

Voortbouwen op de Tweede Kamer

De Tweede Kamer heeft de risico's van schaalvergroting op belangrijke punten onderkend. Met de aangenomen amendementen 35 en 38 is geborgd dat iedere gemeente in het PBO wordt vertegenwoordigd en dat het beleidsplan bijzondere aandacht besteedt aan journalistieke inhoud in iedere gemeente. De aangenomen moties 28 en 30 vragen daarnaast om ruimte voor programmatische differentiatie en aandacht voor lokale worteling, lokale redacties, bestaande netwerken en vrijwilligers. De gewijzigde motie 41 vraagt om duidelijkheid over de toezichthoudende taak van het Commissariaat voor de Media.

Deze verbeteringen zijn wezenlijk, maar krijgen alleen daadwerkelijk effect wanneer het PBO zelfstandig kan vaststellen of zij in de praktijk worden nageleefd. Daarvoor zijn een onafhankelijke positie, controleerbare informatie per gemeente, tijdige opvolging en een duidelijke escalatieroute noodzakelijk.

Kamerstukken II 2025/26, 36 917, nrs. 35 en 38 (amendementen) en nrs. 28, 30 en 41 (moties).

2. Een afzonderlijk orgaan vereist daadwerkelijke onafhankelijkheid

Een PBO moet met directeur, Raad van Toezicht en hoofdredactie kunnen samenwerken. Die samenwerking mag echter niet betekenen dat de te beoordelen organisatie de samenstelling, agenda, werkwijze en informatievoorziening van het PBO feitelijk beheerst.

Invloed op benoemingen. Wanneer een directeur-bestuurder kandidaten bindend kan voordragen, kan het PBO alleen met een zware meerderheid van die voordracht afwijken. Formele benoeming door het PBO betekent dan nog niet dat de selectie werkelijk vrij is.

Verplichte aanwezigheid. Een bepaling dat de directeur-bestuurder of zijn vertegenwoordiger iedere PBO-vergadering bijwoont, belemmert ten minste de schijn van onafhankelijke beraadslaging. Aanwezigheid voor toelichting is nuttig, maar het PBO moet zelf bepalen wanneer dat nodig is.

Onduidelijkheid over het eigen reglement. Regels over samenstelling en werkwijze behoren door het PBO zelf te worden vastgesteld. Zij mogen niet via een huishoudelijk reglement alsnog onder de zeggenschap van de directeur-bestuurder komen.

Geen zelfstandig informatierecht. Zonder expliciete verplichting tot tijdige gegevensverstrekking blijft het PBO afhankelijk van wat directie of redactie bereid is te presenteren.

Geen rol bij wijziging van de eigen positie. Statutaire bepalingen over het PBO zouden niet mogen worden gewijzigd zonder dat het PBO vooraf wordt gehoord en daarop gemotiveerd wordt gereageerd.

Concreet praktijkvoorbeeld

Bij de voorbereiding van dit position paper heb ik recente statuten bestudeerd van een organisatie die wordt ingericht als streekomroep. Daarin kan de directeur-bestuurder bindende kandidaten voor het PBO voordragen, woont hij of zijn vertegenwoordiger de PBO-vergaderingen bij en stelt hij het huishoudelijk reglement vast. Tegelijk ontbreekt een expliciet informatierecht voor het PBO. Dit laat zien dat de gesignaleerde risico's niet slechts theoretisch zijn.

Bron: statutenwijziging van 6 juli 2026, in het bijzonder artikelen 19 en 26; beschikbaar op verzoek.

3. Heldere functiescheiding

Orgaan	Eigen verantwoordelijkheid	Grens
Directeur-bestuurder	Bestuur, strategie, organisatie en bedrijfsvoering	Geen inhoudelijke zeggenschap over PBO-besluiten
Raad van Toezicht	Toezicht op de directeur-bestuurder en algemene gang van zaken	Bewaakt randvoorwaarden, maar stuurt het PBO niet aan
PBO	Media-aanbodbeleid bepalen, uitvoering toetsen, adviseren en rapporteren	Geen dagelijkse redactionele sturing
Hoofredactie	Dagelijkse journalistieke en redactionele keuzes	Voert beleid professioneel uit en legt daarover verantwoording af

Uitgangspunt voor governance

De inrichting moet ook over vijf of tien jaar werken, onder andere directeuren, toezichthouders, hoofredacteurs en PBO-leden. Rechten en plichten moeten daarom in wet, statuten en reglementen helder en controleerbaar worden vastgelegd.

4. Minimale waarborgen voor het PBO

Voor een geloofwaardige taakuitoefening zijn ten minste de volgende waarborgen nodig:

- Het PBO stelt zelfstandig zijn reglement, agenda en vergaderwijze vast.
- Het PBO kan zonder directeur-bestuurder, toezichthouders of redactie beraadslagen en besluiten.
- Directie, toezicht en hoofredactie worden uitgenodigd wanneer informatie of toelichting nodig is; hun aanwezigheid is geen voorwaarde voor een geldige vergadering.
- Voordrachten voor PBO-leden zijn niet-bindend en benoemingen volgen een openbare, transparante procedure.
- Iedere gemeente is aantoonbaar vertegenwoordigd en het functioneren van het aanbod wordt ook per gemeente beoordeeld.
- Het PBO heeft recht op tijdige, volledige, begrijpelijke, filterbare en exporteerbare informatie.
- Directeur-bestuurder en hoofredactie reageren binnen een vaste termijn schriftelijk en gemotiveerd op bevindingen en adviezen.
- Bij wijzigingen van statuten of reglementen die de positie van het PBO raken, wordt het PBO vooraf formeel om advies gevraagd.
- Schorsing en ontslag van PBO-leden zijn uitsluitend mogelijk op objectieve gronden, met hoor en wederhoor.

5. Informatie en dashboard: controle begint bij registratie

Een PBO kan zijn taak alleen uitvoeren wanneer gegevens vanaf de bron consequent worden geregistreerd. Het redactiesysteem moet daarom vanaf het begin zijn ingericht op controleerbare rapportages. Wanneer gegevens pas achteraf handmatig moeten worden verzameld, ontstaat voorspelbaar het argument dat rapportage te arbeidsintensief is.

Het PBO moet zelfstandig kunnen filteren en exporteren op ten minste:

- gemeente, dorp, kern en waar relevant wijk;
- website, app, radio, televisie, sociale media en terugkijkfunctie;
- informatie, cultuur en educatie (ICE);
- herkomst van het item: redactiekeuze, tip, persbericht, gemeente, organisatie of andere bron;
- datum, actualiteit, frequentie en doorlooptijd van tips tot publicatie;
- bereik, zichtbaarheid en vindbaarheid per gemeente en kanaal;
- eigen productie, samenwerking, opdrachtproductie of overgenomen aanbod;
- afwijkingen van vastgesteld beleid, met oorzaak en herstelactie.

Rechtstreekse leesrechten zijn daarbij essentieel. Een presentatie of vooraf geselecteerde samenvatting door directie of redactie is nuttig voor de toelichting, maar onvoldoende als basis voor onafhankelijke toetsing.

Controleerbaarheid. Het PBO moet vanuit totalen kunnen inzoomen naar een afzonderlijke gemeente, categorie of kanaal en vervolgens steekproefsgewijs kunnen doorklikken naar de onderliggende registraties en gepubliceerde items. Alleen dan kan het controleren of de rapportage overeenkomt met het feitelijke media-aanbod.

Uitvoerbaarheid. Dit vraagt niet om één wettelijk voorgeschreven softwaresysteem. Professionele redactiesystemen kunnen op basis van vaste invoervelden grotendeels automatisch periodieke, filterbare en exporteerbare rapportages genereren. Voorwaarde is dat de benodigde gegevens vanaf de inrichting van het systeem consequent worden vastgelegd en dat de informatiebehoefte van het PBO daarin vanaf de eerste dag wordt meegenomen.

Samenhangende controleketen. Een bruikbare informatievoorziening vormt een geheel: registreren, rapporteren, inzoomen, controleren, signaleren, gemotiveerd reageren en zo nodig tijdig onafhankelijk escaleren. Wanneer één schakel ontbreekt, kan het PBO zijn wettelijke taak slechts gedeeltelijk uitvoeren.

Tijdigheid. Controle achteraf is niet altijd voldoende. Wanneer lokale zichtbaarheid, publieksbinding, vrijwilligersnetwerken of de directe verbinding met maatschappelijke organisaties eenmaal zijn verzwakt, zijn deze niet eenvoudig te herstellen. Een jaarlijkse terugblik of het uitsluitend achteraf toezenden van notulen maakt tijdige bijsturing daarom onmogelijk.

6. Vragen aan wetgever en minister

Ik verzoek de Eerste Kamer de minister bij de behandeling van wetsvoorstel 36.917 expliciet te vragen welke wettelijke waarborgen voorkomen dat een PBO in statuten of reglementen afhankelijk wordt gemaakt van de directeur-bestuurder. Indien die waarborgen nog onvoldoende in het wetsvoorstel zijn opgenomen, verzoek ik deze alsnog wettelijk vast te leggen. Daarbij vragen de volgende punten om een ondubbelzinnig antwoord:

- of het PBO zijn eigen reglement zonder goedkeuring van directeur-bestuurder of Raad van Toezicht vaststelt;
- of een directeur-bestuurder bindende kandidaten voor het PBO mag voordragen;
- of het PBO altijd het recht heeft zelfstandig en besloten te vergaderen;
- welke informatie de omroep minimaal en binnen welke termijn aan het PBO moet verstrekken, en hoe wordt geborgd dat deze informatie periodiek, filterbaar, exporteerbaar en tot op de onderliggende registraties en items controleerbaar is;
- hoe de eerste samenstelling van een PBO bij overgang naar een streekomroep onafhankelijk en transparant plaatsvindt;
- hoe wordt voorkomen dat een goede totaalscore tekorten in één gemeente maskeert;
- welke rol het PBO heeft bij statutenwijzigingen die zijn eigen positie raken;
- wie tijdig en onafhankelijk toezicht houdt wanneer een omroep het PBO onvoldoende informatie verstrekt, bevindingen structureel niet opvolgt of het PBO anderszins onvoldoende in staat stelt zijn wettelijke taak uit te voeren;
- welke rol het Commissariaat voor de Media daarbij heeft en welke corrigerende mogelijkheden bestaan wanneer de randvoorwaarden voor een goed functionerend PBO niet worden nageleefd;
- hoe vanaf de invoering van het nieuwe stelsel voldoende nulmeting- en evaluatiegegevens worden verzameld om de gevolgen voor lokale zichtbaarheid, bereik, betrokkenheid en journalistieke nabijheid per gemeente tijdig te kunnen beoordelen.

7. Conclusie

De wettelijke opdracht aan het PBO is te belangrijk om de praktische uitwerking volledig over te laten aan statuten en reglementen die door de te beoordelen organisatie zelf worden opgesteld. Een PBO dat verantwoordelijkheid draagt, moet beschikken over eigen bevoegdheden, onafhankelijke vergaderruimte en een afdwingbaar informatierecht.

De schaalvergroting naar streekomroepen maakt deze waarborgen urgenter. Alleen met meetbare informatie per gemeente en een duidelijke functiescheiding kan het PBO bewaken dat alle lokale gemeenschappen zichtbaar, actueel en evenwichtig worden bediend.

Een PBO dat op papier bevoegd is, maar in de praktijk geen tijdige, zelfstandig verifieerbare informatie ontvangt en geen beroep kan doen op onafhankelijke opvolging, kan zijn wettelijke verantwoordelijkheid niet waarmaken. De Eerste Kamer kan daarmee voortbouwen op de door de Tweede Kamer aangebrachte waarborgen en verduidelijken wat nodig is om deze in de praktijk effectief en controleerbaar te maken.

Oproep

Borg in wetsvoorstel 36.917 minimaal het zelfstandige reglement, de vrije beraadslaging, een onafhankelijke en transparante benoemingsprocedure en een afdwingbaar informatierecht van het PBO. Laat de kwaliteit van de maatschappelijke controle op het media-aanbod niet afhangen van goede bedoelingen of toevallige persoonlijke verhoudingen.

5.1.2.e

PBO-lid